

Gazdag István

Az amerikai háborúk ára és eredménye

I. rész

2014.9.

<http://www.demokrata.hu/cikk/antidogma-gazdag-istvan-az-amerikai-haboruk-ara-es-eredmenye-i-resz>

Miután az északi államok minden idők egyik legkegyetlenebb polgárháborúja (1861–65) során vérbe fojtották a déliek önállósodási törekvéseit, az amerikai társadalom látszólag egy emberként esküdött fel az „amerikai álm” kiméréjára, vagyis a növekvő jólét és egyenlőség, valamint a kapitalizmus keretei között fejlődő helyi demokrácia megvalósításának opciójára. Elvégre Isten amerikai volt, és támogatta a dollárt, ahogyan ez utóbbi maga proklamálja. Még az 1929-es Nagy Pangás brutális ébresztője sem tudta megtörni ezt az illúziót, mert Rooseveltt New Dealje az óriási közmunkaprogramot és a szubvenciók politikát sikeresen kombinálta a világháborúba való belépéssel. Az oly gyakran hozsannázott „american dream” kommunikációs sikere magyarázza azt is, hogy a fékevesztett tőkés kizsákmányolás ellenére amerikai földön sohasem létezett erős szociális baloldal.

Csak jóval a második világháború után kezdett szétporladni az amerikai osztályegység ideálja, előbb a néger polgárjogi aktivizmus harcaival, majd a vietnami háború elleni tömegmozgalommal. (Ezek együttes hatásának távoli és eltorzult visszhangja egy karrierista mulatt elnökké választása, aki Hawaii szigetén született öt hónappal egy texasi fehér nő és egy kenyai néger férfi házasságkötése után, akik az orosz nyelv tanulása közben találtak egymásra.) Így született meg mára az ún. teaparti-mozgalom, a republikánus párt individualista és libertárius jobbszárnya, amely elutasít mindent, aminek bármi köze is van a társadalmi szolidaritáshoz, ösztönös reakcióként a bürokratikus etatizmus elhatalmasodására éppúgy, mint az amerikai imperializmus meggyöngyülésére. Ez utóbbi tény viszont hideg zuhanyként hat megrögzött hiedelmükre, miszerint az amerikai nép Jahve választottja. (Ez az ideológiai infantilizmus nyilvánul meg a vallási fundamentalizmusok amerikai földön tapasztalható térnyerésében is, amelyek troglodita hívei elvetik a törzsfelődés darwini elméletét, és mivel szellemi horizontjuk nem terjed túl a Biblián, tipikus hominis unius libriként állítják, hogy a dinoszauruszok hétezer éve éltek.)

A jelenlegi válság abszolút újdonságát az jelenti, hogy rettenetes és – hosszú távon legalábbis – valószínűleg végzetes csapást mért az Egyesült Államok nemzetközi befolyására, amely ugyan egy-két évtizedig még minden bizonnyal a világ vezető katonai és gazdasági hatalma marad, a világszendőr szerepét azonban anyagiak híján már egyre kevésbé játszhatja. A Financial Times két évtizedes társadalmi hanyatlás perspektívájáról beszél, a The Economist egy évtizedesről, persze csak ha az alávetett osztályok továbbra is hagyják magukat passzívan eltaposni. Mindazonáltal az **elaggott jenki imperializmus kétszeres fenyegetést jelent**: egyrészt azért, mert az immár elkerülhetetlen veszét érezve újabb háborús kalandokba bocsátkozhat, ily módon az egész világ biztonságát kockáztatva, másrészt pedig azért, mert agyaglábakon álló spekulatív fináncgazdasága akár már a közeljövőben összeomolhat, magával rántva a világ maradékát is a szakadékba.

Jelenleg az amerikai gazdaságot csak az ország központi bankja (Fed) által végrehajtott kincstárjegy-vásárlások tartják infúzión, amely révén havonta 85 milliárd dollárnyi „friss”, tehát fedezetlen Monopoly-pénz kerül forgalomba. Amikor Ben Shalom Bernanke (aki az utóbbi 8 évben a Fed élén állt) nemrég sejtetni engedte, hogy csökkenteni szándékozik a bankóprés fordulatszámát, a 10 éves futamidejű kincstárjegy kamatszintje azonnal megugrott, és tavaly szeptember 7-én megközelítette a 3 százalékot, megnehezítve és főleg megdrágítva az amerikai kormány, a szövetségi államok és a települések hitelfelvételét, vagyis túlélését. A Merryll Lynch Bank egyik tanulmánya szerint ugyanis 3,5 százalék fölött a kötvénypiac, amely lehetővé teszi a szövetségi államok és a vállalkozások finanszírozását, gyakorlatilag szétzilálódna.

Ezt a tendenciát csak megerősítené egy esetleges közel-keleti konfliktus. Becslések szerint 5600 milliárd dollár amerikai államadósságot birtokolnak más államok (1300 milliárdot Kína, 130 milliárdot Oroszország). Márpedig ha ezek az országok meg akarják büntetni az Egyesült Államokat egy Szíria vagy Irán elleni agresszió miatt, egyszerűen beszüntetik az amerikai kincstárjegyek felvásárlását. Ez esetben viszont ez utóbbiak kamatszintje olyannyira megemelkedne, hogy az amerikai gazdaság összeomlását eredményezné. Mindez természetesen katasztrofális hatással lenne az ún. származékos termékek (derivátumok) piacára is, amelyek globális összegét a Nemzetközi Fizetések Bankja 441 000 milliárd dollárra teszi.

Immáron az is megerősítést nyert, amit eddig is sejtteni lehetett, hogy ti. az amerikai illetékesek – a GDP és a folyó fizetési mérlegadatok mellett – a munkanélküliségi rátát is módszeresen hamisítják. **Egyébként tudják, hogy az amerikaiak hogyan tartják számon a munkanélkülieket?** Mert náluk ismeretlen az európai országokban rendszeresített foglalkoztatási központ intézménye, amelyek hivatalosan regisztrálják és nyilvántartják a munkanélkülieket. Nos hát, az USA-ban a munkanélkülieket

(egyébként éppúgy, mint azokat, akiknek még van munkájuk) felmérések, más szóval találompróbák révén tartják számon.

E célból a Népeségnyilvántartó Hivatal (Census Bureau) minden hónapban lebonyolít 60 000 telefonhívást. Ahhoz, hogy számításba vegyék, a hihető válaszok számának elvileg el kell érnie az összes válasz 90 százalékát. Mivel ilyen széles körű mintavételről van szó, a felmérést minden további nélkül „tudományosnak” tekintik. Oké. De mi van akkor, ha az elfogadható válaszok száma nem éri el a 90 százalékot? Akkor nem teszik közzé az aktuális statisztikát? Már hogyan tennék. Ilyen esetekre való a fantázia. Az amerikai kérdezőbiztosok (vagy inkább bizonytalanok) ilyenkor sem jönnek zavarba, egyszerűen a saját kútfejükre hagyatkozva kiegészítik a hiányos adatlapokat. Vagyis barkácsolnak. Persze szigorúan „tudományos” alapon, és mint az egyikük névtelenül nyilatkozva kikottyantotta: felsőbb utasítás alapján (New York Post, 2013. november 18.). n

(folytatjuk)

Gazdag István

Az amerikai háborúk ára és eredménye II. rész

2014

A szisztematikusan manipulált – és független gazdasági elemzők szerint a hivatalos 8 százalék körüli szint legalább kétszeresére tehető – munkanélküliségi ráta ismeretében nem csoda, hogy egyre több amerikai fiatal katonáskodással próbálja előteremteni a mindennapi betevőt. Rövid távon ez kétségtelenül biztosítja is a túlélésüket, hosszabb távon azonban egyáltalán nem biztos, hogy jó üzletnek bizonyul számukra. Hivatalos – és éppen ezért némi jogos kételyre okot adó – adatok alapján az iraki és afganisztáni háborúkban mindeddig egymillió amerikai katona szerzett nem halálos sebesülést, havonta tehát mintegy tízezer (International Business Times, 2013. november 1.). Ugyanakkor minden harmadik veterán poszttraumás stressz-szindrómában (PTSD) szenved (The Daily Beast, 2012. október 21.). Ezt az adatot a Stanford Egyetem tanulmánya is megerősíti, 35 százalékra becsülve a PTSD-rátát, ami azt jelenti, hogy 780-910 ezer iraki és afganisztáni obsitos kénytelen együtt élni ezzel a gyakran teljesen legyengítő és tartós munkaképtelenséget okozó mentális zavarral.

A Pentagon egyik költségelemzése szerint minden egyes amerikai katona afganisztáni

bevetésének költsége az utóbbi öt évben mért évi 1,3 millió helyett immáron 2,1 millió dollárra nőtt (Russia Today, 2013. október 25.). Ugyanakkor minden egyes tálib harcos megölése 50 millió dollárba került az amerikai adófizetőknek, amint azt Matthew Nasuti, az amerikai légierő volt tisztje kiszámolta, szándékosan felére mérsékelve a valós költségeket. Abból az alapelvből kiindulva, hogy a háború célja az ellenség megölése, és különböző források szerint az amerikai erők évente legfeljebb 2000 tálibot likvidálnak a harcok során, miközben a Pentagon afganisztáni közvetlen és közvetett háborús költségvetése 200 milliárd dollár évente, könnyű kiszámolni, hogy minden egyes megölt tálib 100 millió dollárba kerül.

Minthogy amerikai katonai források 2010 elején 35 ezer főre tették a tálib ellenálló erők létszámát, ez azt jelenti, hogy a totális megsemmisítésük – Nasuti visszafogott számítása szerint – legalább 1750 milliárd dollárba kerülne. Ráadásul az amerikai szoldateszka bevetésének orbitális és sok tekintetben pazarló költsége ellenére szerinte „még az átlagos amerikai földi fegyverzetet is gyakran túlszárnyalják a tálibok fegyverei, amelyeknek nagyobb a lőtávolságuk”. Ahogyan fogalmaz: „Az amerikai közvélemény elsápadna, ha megtudná a teljes történetet az adódollárjaikból beszerzett fegyverek és felszerelések silány minőségéről. A tálibok legjobb amerikai szövetségese valószínűleg a Pentagon, amelynek a pénzügyek terén tanúsított felelőtlensége végül arra kényszerítheti az USA-t, hogy idő előtt kivonuljon Afganisztánból, mivel az amerikaiak képtelenek lesznek tovább finanszírozni a Pentagon pazarlásait” (kabulpress.org, 2010. szeptember 30.).

Időközben nyilván Obama is rádöbönt, hogy ezt a háborút csak az USA totális anyagi csődje árán lehetne megnyerni. Joseph Stiglitz Nobel-díjas közgazdász és Linda Bilmes harvadi egyetemi tanár könyvükben háromezer milliárd dollárra taksálják az iraki háború költségeit (The Three Trillion Dollar War, W.W. Norton, 2008). Számításaik szerint az afganisztáni és iraki háborúk összes költsége el fogja érni a 6000 milliárd dollárt, más szóval ez magyarázza az amerikai államadósság robbanásszerű növekedését, és az ezzel kapcsolatos gazdasági és politikai problémákat is. És mit nyert Amerika 6000 milliárd dollárért és egymillió sebesült katonáért cserébe?

Irakban egy iszlamista síita rezsim került hatalomra, amely Irán szövetségese, szemben a korábbi szekuláris szunnita rezsimmel, amely Irán ellensége volt; a jelenlegi ugyanolyan diktatórikus, mint az elődje, miközben a háborús romokban heverő országban ugyanolyan erőszakhullám tombol, mint az amerikai agresszió idején. Afganisztánban a tálibokat nem sikerült legyőzni, mert a jelek szerint legyőzhetetlenek, ellenőrzésük alatt pedig virágzik az egész nyugati világot elárasztó drogcsempészet. Ugyanakkor kimondottan vicces, hogy az USA a lázadó erőket támogatja Szíriában is, noha ez utóbbiak fanatikus gyűlöletet táplálnak Samu bácsi

íránt. Az Aszad-rezsim ellen harcoló Szabad Szír Hadsereg egyik komponense, az al-Aksza Iszlám Brigádok például egy olyan fotómontázzsal reklámozza önmagát, amelyen a felgyújtott Fehér Ház látható (NBC News, 2013. szeptember 6.).

Eközben egyre erősödnek azok a hangok világszerte, amelyek azt követelik, hogy a Bush & Blair bűnbandát vonják felelősségre háborús bűncselekményeik miatt. Mára ugyanis kétséget kizáróan bebizonyosodott, hogy az amerikai jobboldali republikánus és a brit baloldali munkáspárti kormányzat cinkos kollaborálásával a háborúk kirobbantására koholt különböző fedősztorik egytől egyig hazugok és megtévesztők voltak, és valójában a leggyalázatosabb háborús propaganda részét képezik. Sem a tálib rendszer, sem Szaddám Huszein nem keveredett terrorcselekményekbe az Egyesült Államokban. Amint arról a fegyverzetellenőrök tájékoztatták is a Bush-rezsimet, Irakban nem voltak tömegpusztító fegyverek. A muszlim országok lerohanása és civilek lemészárlása sokkal inkább elősegíti, mintsem gátolja a terrorizmust. Noha a hivatalos történelmi narratíva szerint a 9/11 légi kalózái és Oszama bin Laden szaúdiak voltak, nem pedig afgánok vagy irakiak, mégsem Szaúd-Arábiát rohanták le a NATO-erők.

Nem csoda. Az amerikai külpolitika valójában abból áll, hogy felfegyverezi és szubvencionálja a csatlósállamokat, különösen azokat, amelyek az emberi jogok megsértésében jeleskednek. Ez a politika azonban természetes módon hozzájárul a diktatúrák megerősödéséhez, a humanitárius válságok kialakulásához és a globális instabilitáshoz, miközben neheztelést gerjeszt mindenhol. Egyre világosabb, hogy az amerikai intervencionizmus fenyegetést jelent a világbékére és a nemzetközi biztonságra egyaránt. A szuperhatalom kétségtelenül hanyatlik, a barbárság általa képviselt szintje azonban csak azon szenvedésekkel egyenlő, amelyekkel a szabad népeket sújtja.